

Editör
Prof.Dr. Önder Kutlu

SİYASET BİLİMİNE GİRİŞ

Yazarlar

Prof.Dr. Ahmet Karadağ
Prof.Dr. Önder Kutlu
Prof.Dr. Veysel Eren
Prof.Dr. Yücel Bozdağlıoğlu
Doç.Dr. Betül Karagöz Yerdelen
Doç.Dr. Cemal Altan
Yrd.Doç.Dr. Eray Acar
Yrd.Doç.Dr. Gürbüz Özdemir
Yrd.Doç.Dr. Hasan Hüseyin Akkaş
Yrd.Doç.Dr. Kadir Caner Doğan
Yrd.Doç.Dr. Mehmet Tan
Yrd.Doç.Dr. Nihat Yılmaz
Yrd.Doç.Dr. Oğuz Kaan
Yrd.Doç.Dr. Şeniz Anbarlı Bozatay
Yrd.Doç.Dr. Zübeyir Barutçu
Zarif Songül Göksel

Editör
Prof.Dr. Önder Kutlu
Siyaset Bilimine Giriş

ISBN: 978-605-5044-40-4

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

1.Baskı : 2012
2.Baskı : 2014

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Lord Matbaacılık

Lisans Yayıncılık
Tahtakale Mah. Vişne Sokak No:31/B
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

II

ÖNSÖZ

İnsanların birlikte yaşamalarının doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkan bir alan olan siyaset, siyasal toplumla ilgili en üst düzeyde kararların alınmasından, bu kararların uygulanması ve sonuçların denetlenmesine kadar giden sürecin bilimidir. Bu süreçte topluma dair gücün kim tarafından, hangi yöntemlerle, ne ölçüde ve hangi takvim çerçevesinde kullanılacağı hususları toplumdan topluma farklılık arz eder. Ayrıca, toplumsal gücün kaynağı, devlet, otorite, kurumlar, ilişkiler ve etki kavramlarını ortaya çıkaran ve belli ölçüde yönlendiren ortam ve şartlar aynı toplumda farklı dönemlerde farklı göstereceği gibi, farklı toplumlarda da farklı biçimlerde kendini gösterecektir.

Toplum ve tüm kurumlarını çok ciddi şekilde etkileyebilmesi siyasal sistemin dikkatli bir biçimde ele alınmasını gerektirir. En üstün ve en kapsayıcı olması nedeniyle siyasal sistem ve bu sistemin çalışmasına imkân sağlayan siyasal kültür konuyu akademik bir zorunluluk içinde ele almak isteyenleri olduğu kadar, toplum içinde kendi konumunu ve etrafında olup bitenleri anlamak isteyen meraklı ve sorumlu bireyleri de ilgilendirmektedir.

Bu çalışma farklı akademik bölüm ve programlarda okutulmakta olan siyaset bilimi ve siyaset bilimine giriş derslerinin müfredatları düşünülerek hazırlandı. Her biri alanında yetkin, Türkiye'nin farklı üniversitelerinde görev yapmakta olan akademisyenlerin katkılarıyla sunulan bu çalışma siyaset biliminin temel kavram, kurum, alan ve sorunlarını ele alma ve ilave çalışma yapacak olanlara da yol gösterme amacıyla planlandı. Kolektif çalışma yaklaşımı ve tekniği içinde hazırlanmış olması, belli bir işbirliği zeminin yakalanmasına ve tıpkı siyasal alanda cereyan eden gelişmeler gibi ortak bir ürün ortaya konulmasına imkân sağladı.

Çalışmanın en başından itibaren proje olarak ortaya konulmasından, sizlere kadar ulaştırılmasına kadarki süreçte katkı sağlayan herkese teşekkür borçluyuz. Bu zaman zarfında en fazla yükü kuşkusu Lisans yayıncılık ilgililerinin katkıları olmadan bu çalışma tamamlanamazdı. Ayrıca bölüm yazarlarına da ortaya koydukları değerli çalışmalardan ve projenin başarılı olması için gösterdikleri gayretlerden dolayı teşekkür etmemiz gerekiyor. Son olarak, Lisans Yayınevi yetkilileri ve çalışanları övgüyü hak etmektedirler. Böyle bir çalışmanın organizesinden baskı aşamasına kadar olan süreç ile okuyuculara ulaştırılmasını sağlamak suretiyle en hayati rolü üstlendiler.

İstanbul,2012

Prof. Dr. Önder Kutlu
Editör

İÇİNDEKİLER

Önsöz	III
GİRİŞ	13
Bölüm 1	
BİR BİLİM DALI OLARAK SİYASET BİLİMİ	19
1.1. Siyaset Biliminin Bilimselliği	20
1.1.1. Genel Olarak Bilimlerin Sınıflandırılması	20
1.1.2. Bağımsız Bir Disiplin Olarak Siyaset Bilimi	21
1.1.3. Siyaset Biliminin Karşılaştığı Zorluklar	23
1.2. Siyaset Biliminde Temel Yaklaşımlar	26
1.2.1. Yapısal-Hukuksal Yaklaşım	27
1.2.2. Davranışçı-İstatistikçi Yaklaşım	27
1.2.3. Yapısalcı-İşlevci Akım	28
1.2.4. Siyasal Sistem Analizi	29
1.3. Siyaset Biliminin Konusu	30
1.3.1. Etimolojik (Köken Bilimsel) Açından Siyaset	31
1.3.2. Siyasetin Farklı Yönleri	32
1.3.2.1. Devlete İlişkin Faaliyetler Anlamında Siyaset	33
1.3.2.2. İktidar Mücadelesi Anlamında Siyaset	34
1.3.2.3. Güç ve Değerlerin Otorite Yoluyula Dağıtım Anlamında Siyaset	35
1.3.2.4. Yönetim Sanatı Anlamında Siyaset	36
1.3.2.5. Kötülük Kaynağı ve Aracı Anlamında Siyaset	37
1.4. Siyasetin Sosyal Tabanı	38
1.5. Siyaset Biliminin Kapsamı	39
1.6. Siyaset Biliminin Kullandığı Yöntem ve Teknikler	41
1.7 Siyaset Biliminin Tarihsel Gelişimi	44
1.7.1. Eski Yunan	44
1.7.2. Roma	48
1.7.3. Ortaçağ	48
1.7.4. Yeni Çağ	50
1.7.5. Modern Döneme Geçiş	52
1.7.6. Ondokuzuncu Yüzyıl	55
1.7.7. Çağdaş Siyaset Biliminin Öncüleri	56
1.7.8. İslam Dünyasından Bir Örnek	58
Yararlanılan Kaynaklar	60

Bölüm 2		
BİREY VE SİYASAL HAYAT		61
2.1.Kültür		62
2.1.1.Siyasal Kültür		64
2.1.1.1.Kavram		64
2.1.1.2.Siyasal Kültürün Boyutları		65
2.1.1.3.Siyasal Kültür Tipleri		66
2.1.1.4.Siyasal Kültürün İşlevleri		67
2.1.2.Siyasal Kültür ve Siyasal Toplumsallaşma		68
2.1.2.1.Siyasal Toplumsallaşma		68
2.1.2.2.Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Faktörler		70
2.2.Siyasal Katılma		72
2.2.1.Siyasal Katılım Düzeyleri		74
2.2.2.Siyasal Katılım Düzeyini Etkileyen Faktörler		76
2.3.Demokrasi / Siyasal Katılma İlişkisi		79
Yararlanılan Kaynaklar		81

Bölüm 3		
SİYASAL İKTİDAR VE SİYASAL DEĞİŞME		83
3.1. İktidar		84
3.1.1. Sosyal İktidar		84
3.1.2. Siyasal İktidar		85
3.1.3. İktidarın Paylaşımı: Elitist (Seçkinci) Kuramlar		87
3.1.3.1. Klasik Elit Teorileri		87
3.1.3.2. Demokratik Elit Teorileri		89
3.2. Egemenlik		89
3.2.1. Egemenliğin Tarihsel Süreci		91
3.2.2. Egemenlik Teorileri		91
3.2.2.1. Klasik (Mutlakiyetçi) Egemenlik Teorisi		91
3.2.2.2. Egemenliğin Demokratik Yorumu		94
3.3. Meşruiyet ve Otorite		95
3.3.1. Siyasal İktidarın Meşruluk Kaynağına İlişkin Görüşler		97
3.3.1.1. Teolojik Kaynaklar		97
3.3.1.2. Demokratik Kaynaklar (Egemenliğin Kaynağı Olarak Halk)		99
3.3.2. Max Weber'in Meşru İktidar (Otorite) Sınıflandırması		99
3.3.2.1. Geleneksel Otorite		100
3.3.2.2. Karizmatik Otorite		101
3.3.2.3. Yasal-Ussal Otorite		102
3.3.3. David Easton'un Meşruluk Sınıflandırması		102
3.3.4. Meşruluk Üzerine Bir Değerlendirme		103
Yararlanılan Kaynaklar		105

Bölüm 4		
SİYASAL REJİMLER		107
4.1. Siyasal Rejim Kavramı		110
4.2. Siyasal Rejimlerin Tasnifi		111
4.3. Yönetenlerin Yapısına Göre Siyasal Rejimler		113
4.4. Yönetenlerin Seçilme Yöntemine Göre Siyasal Rejimler		113
4.4.1. Otokratik Rejim		114
4.4.2. Demokratik Rejim		116
4.4.3. Demokratik Rejimin Unsurları		117
4.4.4. Karma Rejimler		121
4.5. Küreselleşme ve Siyasal Rejimler		121
4.5.1. Gasiorowski ve Siyasal Rejimlerin Tasnifi		123
4.5.2. Heywood ve Siyasal Rejimlerin Sınıflandırılması		127
4.5.2.1. Klasik Rejim Tipolojisi		129
4.5.2.2. Üç Dünya Tipolojisi		129
4.5.2.3. Modern Dünya Rejimleri		130
4.6. 21. Yüzyıl ve Siyasal Rejimlerin Tasnifi		131
4.6.1. Batı Poliarşileri		131
4.6.2. Yeni Demokrasiler		132
4.6.3. Doğu Asya Rejimleri		132
4.6.4. İslami Rejimler		133
4.6.5. Askeri Rejimler		133
Yararlanılan Kaynaklar		135

Bölüm 5		
SİYASAL İDEOLOJİLER		137
5.1. İdeoloji Kavramı		139
5.2. İdeolojilerin Sonu Tartışması		142
5.3. Liberalizm		144
5.3.1. Liberalizmin Temel İlkeleri		145
5.3.1.1. Doğal Hukuk, Bireysellik ve Özgürlük		145
5.3.1.2. Toplumsal Sözleşme, Anayasacılık ve Hukukun Üstünlüğü		146
5.3.1.3. Doğal Düzen, Piyasa Ekonomisi ve Sözleşme Özgürlüğü		147
5.3.1.4. Sınırlı Devlet		147
5.3.2. Klasik Liberalizm		148
5.3.3. Modern Liberalizm		149
5.4. Sosyalizm		150
5.4.1. Ütopik Sosyalizm		151
5.4.2. Marxizm		153
5.4.3. Ortodoks Komünizm		154

5.4.4. Revizyonizm	154
5.4.5. Sosyal Demokrasi	155
5.4.6. Üçüncü Yol	156
5.5. Muhafazakârlık	158
5.5.1. Klasik Muhafazakârlık	158
5.5.2. Yeni Muhafazakârlık	159
5.6. Faşizm	160
5.7. Anarşizm	163
Yararlanılan Kaynaklar	166

Bölüm 6 **DEMOKRASİ**

6.1. Demokrasi Kavramı	170
6.2. Demokrasi Sistemleri	172
6.3. Modern Demokrasinin Öncüleri	172
6.4. Modern Demokrasi Kuramları	174
6.4.1. William Hundson Grublaması	175
6.4.2. Manfred G. Schmidt Grublaması	177
6.5. Demokratikleşme Sorunu	178
6.6. Demokrasinin Belirleyici Unsurları	181
6.7. Demokratik Yaşam	184
Yararlanılan Kaynaklar	188

Bölüm 7 **DEVLET VE DEVLET TEORİLERİ**

7.1. Devlet	192
7.1.1. Devletin Tanımı ve Öğeleri	193
7.1.2. Devlet Teorileri	194
7.1.2.1. Plüralizm (Çoğulculuk)	194
7.1.2.2. Elitizm	195
7.1.2.3. Marksizm	200
7.1.2.4. Yeni Sağ ve Devlet	202
7.1.3. Modern Devlet, Ulus Devlet ve Milliyetçilik	203
7.1.3.1. Devlet Türleri	206
7.2. Küreselleşme ve Devlet	209
Yararlanılan Kaynaklar	210

Bölüm 8 **YASAMA, YÜRÜTME VE YARGI**

8.1. Yasama/Meclisler	212
8.1.1. Yasama – Yürütme İlişkileri	213
8.1.2. Meclislerin İşlevleri	215

8.1.3. Meclislerin İç Örgütlenmesi	216
8.1.3.1 İkinci Meclis	216
8.1.3.2. Komisyon Sistemleri	217
8.2. Yürütme/Siyasi İktidar	218
8.2.1. Yürütmenin Faaliyet Alanı	218
8.2.2. Siyasi Yürütmenin İşlevleri	220
8.2.3. Yürütme Başkanları	222
8.2.4. Kabineler	224
8.2.5. Kamu Bürokrasisi	225
8.2.5.1. Bürokrasi Teorileri	226
8.2.5.2. Devlet Yönetiminin Kapsamı	227
8.2.5.3. Bürokrasinin İşlevleri	228
8.2.5.4. Bürokrasinin Denetlenmesi	230
8.3. Yargı	232
8.3.1.Yargı Sistemleri	234
8.3.2.Yargının İşlevleri	235
Yararlanılan Kaynaklar	238

Bölüm 9

SİYASET BİLİMİ AÇISINDAN BÜROKRASİ

	239
9.1. Bürokrasi Kavramı ve Bürokrasinin Gelişimi	240
9.2. Bürokrasi Kuramları	243
9.3. Bürokrasilerin İşlevleri	246
9.4. Bürokrasinin Gücü ve Kaynakları	248
9.5. Weberian Bürokrasinin Eleştirileri	251
Yararlanılan Kaynaklar	254

Bölüm 10

KAMU POLİTİKASI

	259
10.1. Kamu Politikasının Tanımı ve Özellikleri	260
10.2. Kamu Politikası Süreci	264
10.2.1. Problemin Tanımlanması ve Gündeme Gelmesi	264
10.2.2. Alternatif Politikaların Geliştirilmesi	265
10.2.3. Politikanın Uygulanması	266
10.2.4. Politikanın Değerlendirilmesi	266
10.3. Kamu Politikasının Başlıca Aktörleri	267
10.3.1. Ulusal Aktörler	267
10.3.1.1.Resmi Aktörler	268
10.3.1.2.Gayriresmî Aktörler	272
10.3.2. Uluslararası Aktörler	275
10.4. Kamu Politikası Modelleri	276
Yararlanılan Kaynaklar	281

Bölüm 11	
SİYASAL TEMSİL,	
PARTİLER VE PARTİ SİSTEMLERİ	
	283
11.1.Siyasal Partiler	284
11.1.1. Siyasal Parti Kavramı	284
11.1.2. Siyasal Partilerin Tarihsel Kökenleri	286
11.1.3. Siyasal Partilerin Yapısı	290
11.1.4. Siyasal Partilerin İşlevleri	291
11.1.5. Siyasal Parti-Demokrasi İlişkisi	295
11.1.6. Parti Sistemleri	297
11.1.6.1. Tek Parti Sistemi	297
11.1.6.2. İki Parti Sistemi	298
11.1.6.3. Çok Parti Sistemi	299
11.1.7. Temsil ve Milletvekilliği Rolü	300
11.2. Seçim Sistemleri ve Sonuçları	302
11.2.1. Seçim Sistemleri	302
11.2.1.1. Çoğunluk Seçim Sistemleri	304
11.2.1.2. Nispi Temsil Sistemi	305
11.2.2. Seçmen Davranışı	306
Yararlanılan Kaynaklar	308

Bölüm 12	
BASKI VE ÇIKAR GRUPLARI	
	311
12.1. Baskı ve Çıkar Gruplarının Sınıflandırılması	313
12.1.1. Yapıları Bakımından Baskı Grupları	313
12.1.2. Temsil Ettikleri Kesimler Açısından	314
12.1.3. Amaçladıkları Çıkarlar Açısından	316
12.2. Baskı ve Çıkar Gruplarının Siyasal Güç Odaklarıyla İlişkisi	318
12.3. Baskı ve Çıkar Gruplarının Etkileme Yöntemleri	322
12.3.1. Doğrudan Doğruya Etkileme Faaliyeti	322
12.3.2. Dolaylı Etkileme Faaliyeti	325
12.4. Baskı ve Çıkar Gruplarının İşlevleri	328
12.5. Baskı ve Çıkar Gruplarının Baskı Yöntemleri	332
12.6. Baskı ve Çıkar Gruplarının Gücünü Belirleyen Etkenler	335
12.6.1. Baskının Yeri, Zamanı ve Araçları	343
12.7.Baskı ve Çıkar Gruplarının Gerekliliği Tartışmaları	345
Yararlanılan Kaynaklar	347

Bölüm 13	
SİVİL TOPLUM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	
	349
13.1. Sivil Toplum	350
13.1.1. Kavramsal ve Kuramsal Yaklaşımlar	350

13.1.2. Sivil Toplumun Özellikleri	356
13.1.3. Sivil Toplum İçin Gerekli Koşullar	357
13.1.4. Sivil Toplum – Devlet İlişkisi	359
13.1.5. Sivil Toplum – Demokrasi İlişkisi	362
13.1.6. Sivil Toplum – Küreselleşme İlişkisi	363
13.2. Sivil Toplum Kuruluşları/Örgütleri (STK/STÖ)	367
13.2.1. Kavramsal Çerçeve	367
13.2.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Özellikleri	370
13.2.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının İşlevleri	373
13.2.3.1. Siyasal İşlevleri	374
13.2.3.2. Demokratik İşlevleri	376
13.2.3.3. Kültürel İşlevleri	377
13.2.3.4. Bireysel İşlevler	379
13.2.3.5. Ekonomik İşlevler	379
13.2.4. Sivil Toplum Kuruluşları – Devlet İlişkisi	381
13.2.5. Sivil Toplum Kuruluşları – Demokrasi / Demokratikleşme İlişkisi	384
13.3. Türkiye’de Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları	386
13.3.1. Osmanlıda Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları	386
13.3.2. Türkiye Cumhuriyeti’nde Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları	389
Yaralanılan Kaynaklar	394

Bölüm 14

KÜRESEL SİYASET

397

14.1. Küresel Siyaset ve Kabul Görme Mücadelesi	398
14.1.1. Kabul Görme Mücadelesinde Pozitif Bilimin Araçsallığı	399
14.1.2. Devletlerin Siyasal Etki Araçları: Diplomasi ve Propaganda	400
14.1.3. Savaş ve Güç Kullanımı Tehdidi	403
14.1.4. Küresel Siyasetin Bir Aracı Olarak Ekonomi ve Teknoloji	404
14.2. Küreselleşme	408
14.3. Uluslararası Siyasal Sistemin Yapısındaki Değişim	410
14.3.1. Yeni Dünya Düzeni	410
14.3.2. Güç Dağılımında Değişim	411
14.3.3. Uluslararası Alanda Devletin Temel Aktör Olma Konumunun Değişmesi	412
14.3.3.1. Ulus Devletin Birincil Aktör Olma Konumunun Zayıflaması	412

14.3.3.2. Hükümet Dışı Kuruluşlar ve Çok Uluslu Şirketlerin Etkinlik Kazanması	413
14.3.4. Ulus Devlet Egemenliğinin Sınırlandırılması	414
14.4. Küresel Siyasetin Sorun Alanları ve Çözüm Arayışları	417
14.4.1. İnsan Hakları	417
14.4.2. Doğal Kaynakların Tükenişi ve Küresel Çevre Sorunları	419
14.4.3. Küresel Suç Örüntüleri: İnsan Ticareti	420
14.4.4. Etnik Milliyetçilik ve Bölgesel Anarşi	423
14.4.5. Terör	425
Yararlanılan Kaynaklar	428